

Segling med vedjakten Sofia Linnea

Jag har ofta funderat på hur det kunde vara att manövrera ett riktigt stort segelfartyg av traditionellt snitt och i somras fick jag chansen att segla med Sofia Linnea.

Sofia Linnea är en vedjakt som byggdes på 1980-talet efter mönster av de två sista seglande vedjakterna Sofia af Länna och Greta Linnea. Hon saknar motor. Det slutade nämligen illa för de sista vedjakterna när de installerade motor eftersom skroven skakades sönder av vibrationerna.

Allting ombord är traditionellt utformat. Segel och tågvirke är dock av syntetiskt material, men det går knappast att se, möjligen känns det en viss skillnad. Det enda moderna är GPS:en. Om det inte går att segla har man den s.k. Puffen som skjuter på akterifrån.

Utmärkande för vedjakten är den höga masten med toppsegel och den ca 15 m långa bommen. Genom den höga riggen kunde vedjakterna fånga vinden över öarna och på så sätt ta sig fram genom skärgården. Hon är inte så dålig på kryssen heller med tanke på att hon saknar köl. Vi hängde med en Shipman 28 flera slag över Nämndöfjärden i lätt vind. Blåser det tillräckligt på undanvind kommer hon ofta upp i 10 knop med sina 300 kvm.

Vi var ett sällskap på tio seglingskunniga personer som var fullt sysselsatta med fartygets manövrering under befäl av en skeppare och en båtsman. De ursprungliga vedjakterna seglades dock ofta av bara två man! Vi började med en introduktion av fartyget och dess handhavande. Eftersom det blåste måttligt kunde vi segla för alla segel, d.v.s. stor, fock, toppsegel och klyvare.

Det första seglet som sattes var toppseglet. Detta kräver att båtsman går upp i riggen och frigör seglet. Sedan blir det komplicerat; fyra personer på däck bemannar fall, halslina, gigtåg och skot. Seglet sitter på en rå och gigtåget drar ut toppseglet mot rånocken. Utan detaljerade instruktioner hade vi aldrig fått upp det. 30 meter upp fångar det vindar som går över de flesta öarna i skärgården. Därefter skulle focken sättas innan vi släppte bojen och länsade ut förbi Stavnäs Vinterhamn. Ute på Nämndöfjärden kunde vi gå upp i vind och sätta storen.

Först skall gårdingarna som håller storen mot masten lossas samtidigt som storen dras ut på bommen och piken samtidigt. Dirken måste vara ansatt eftersom seglet inte ensam klarar tyngden av den enorma bommen. Gaffeln skotas separat med s.k. gaffelgårdar, så det är med dessa linor som man påverkar seglets form. Storen skotas inte in mer än till låringen så man får offra en del höjd för att få fart. Klyvaren är som focken men några ur besättningen måste krypa ut på

klyvarbommen för att ta bort beslagsbanden. Focken skotas med skot liknande våra men skothornet är kopplat till ett block som går i en lina från babord till styrbord. Denna anordning kallas örffilen på grund av dess benägenhet att orsaka skador på besättningen vid slagen.

Man styr med en stor ratt med spakar sittande grensle över rattaxeln. Den går hyfsat lätt utom när man ska lägga om fullt vid stagvändning. Då skadar det inte att vara två den sista biten.

När vi kryssat ner emot Franska Stenarna på Nämndöfjärden och intagit en utsökt pastarätt under däck är det dags att vända hem, vilket innebär läns. Med tanke på den extremt långa bommen är plattläns inte att tänka på utan vi vänder först genom vinden (slår) och slörar sedan ned mot Runmarö. Sedan blir det en slörbog till mot Stavnäs. Eftersom vinden är godartad skotas storen långsamt midskepps och vi gör en klassisk gipp utan dramatik och slörar ned mot hemmahamnen.

Puffen hade inte använts under hela seglingen, men vid angöringen av bojen fick vi lite assistans för säkerhets skull och nu återstod en hel del arbete med att beslå seglen och reda upp på däck samt diska lunchdisken vilket föll på mig eftersom jag skött navigeringen så bra.

Sammanfattningsvis var det inte så stor skillnad mot en vanlig segelbåt vad gällde själva seglingen men manövreringen av seglen var naturligtvis helt annorlunda och en positiv upplevelse för oss som är lite anfäktade av segelromantik.

Klas Jonsäter

En annorlunda aktivitet för barn på Jungfruholmarna

Det var S:t Botvids Scoutkår som arrangerade ett tvådagars seglarläger för en liten klass särskolebarn den första och andra juni. Vädret var soligt även om det inte var så varmt.

Man kom med två båtar och sex barn i en laber bris. Sedan man installerat sig och ätit lunch gav man sig i väg på den första seglingen mot Riddarfjärden. Man hade en ganska tuff kryss upp men väl framme kunde man länsa tillbaka till Jungfruholmarna.

Barnen hade varsin personlig assistent som hjälpte dem med de saker de inte klarade själva.

Till kvällen reste man ett tält som såg ut som ett indiantält. Där övernattade dagpersonalen medan natt-personalen tog hand om de barn som behövde ständig tillsyn.

Efter frukosten följande dag hade man sådan tur att vinden hade vänt så man kunde segla kryss åt det andra hållet d.v.s. mot Björköfjärden för att sedan när barnen blev lite trötta kunna länsa tillbaka till Jungfruholmarna. Efter lunchen kunde barnen leka och indiantältet var ett roligt ställe. Det var fortfarande lite för kallt för att bada.

Det var trevligt att se barnen stå runt och leka: Det känns bra att vi kan använda våra holmar på ett sätt som är till glädje även för barn som inte tillhör våra medlemmar.

Britt-Marie Lundin
Intendent för Jungfruholmarna

